

Inserati se sprejemajo in velja  
tiskovna vrsta:

3 kr., če se tiska 1krat.

12 " " " " 2 " "

15 " " " " 3 " "

Pri večkratnem tiskanju se  
cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana  
pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opraviščno  
(administracija) in ekspedicija na  
Dunajski cesti št. 15 v Medija-  
čovi hiši, II. nadstropji.

# SLOVENEČ.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.  
za pol leta . . . 5 " — "  
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.  
za pol leta . . . 4 " 20 "  
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan  
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je Florijanske  
ulice št. 44.

Izhaja po trikrat na teden in  
sicer v torek, četrtek in soboto.

**Zarad praznika izide prihodnja šte-  
vilka „Slovenca“ v soboto 28. maja 1881.**

## Taaffe ali Schmerling?

Polovičarstvo in bojazen pred vsakim od-  
ločnim, celim korakom se zdaj nad grofom  
Taaffejem že kaznuje. Dana mu je bila mož-  
nost, preustrojiti gosposko zbornico po svoji  
volji. Namesto 12 naj bi bil poklical 30 avto-  
nomistov v gosposko zbornico, pa bi vse glad-  
keje teklo. Tako pa vladi gosposka zbornica  
polena pod noge meče, v prvi vrsti voditelj  
liberalne večine, vitez Schmerling. Gospo-  
ska zbornica obrezuje vse postavbe, ki pridejo  
iz zbornice poslancev, ter jih tako bistveno  
spremenjene nazaj pošilja, da bo treba še dol-  
gih, morda brezuspešnih obravnav, ali pa se  
bo vsled pogodb kaj polovičarskega sklenilo.  
Tako je gosposka zbornica Lienbacherjevo  
šolsko postavbo popolnem spremenila, da jo  
skoraj uničila, kajti s tem, da vladi prepušča  
določbo, kdaj in kateri otroci se smejo v zad-  
njih dveh letih šole oprostiti, postavljena je  
postavba na prejšnjo stanje nazaj, kajti tudi  
prej je dajal naučni minister olajšave gledé  
šolskega obiskovanja, kjer se mu je ravno ne-  
izogibno zazdelo. Zbornica poslancev pa s tem  
ne more biti zadovoljna, da bi bilo to vse  
odvisno od dobre volje naučnega ministra.  
Vprašanje je še, ali bo gosposka zbornica spre-  
jela to postavbo po novem načrtu, kakor ga je  
Lienbacher zdaj naredil. Ravno tako se čuje,  
da gosposka zbornica ne bo potrdila postavbe

o gruntnem davku, da hoče bojda tako skle-  
niti, da bi še dve leti vse pri starem ostalo,  
to je, da bi Čehi in Slovenci še znaprej pre-  
več plačevali, kakor do zdaj; sicer pa bo  
morda naredila še druge važne spremembe,  
gotovo ne na korist slovanskim deželam. Če  
gosposki zbornici že postava o gruntnem davku  
ni po godu, potem je pač več ko gotovo, da  
bo zavrgla tudi Zeithamerov predlog o spre-  
membi volilnega reda na Českem. Iz vsega  
tega je razvidno, da zbornica poslancev ne  
more nič važnega dognati, kajti čeravno ona  
z veliko težavo kako dobro in pravično reč  
sklene, stoji zadej še gosposka zbornica z na-  
sprotnim mnenjem, ter vse ovrže, kar bi uteg-  
nilo centralistom škodovati. Tako je postal  
Schmerling duša vse opozicije proti sedajni  
vladi in glavna ovira vsega parlamentarnega  
delovanja. Schmerling je pa ob enem tudi  
predsednik najviše sodnice in tudi tam vladi  
nasprotuje in nagaja, kolikor more, ter daje  
odloke, kakor bi nikjer ne bilo ministerskega  
ukaza zaradi ravnopravnosti českega jezika,  
tako da uradniki ne vedó, ali bi ubogali mi-  
nistra, ali najviše sodnika Schmerlinga. Na-  
sproti takej trdovratni protivnosti pa se kaže  
vlada popolnoma slabotno in mehkozimno. Prišli  
smo tako daleč, da se sme prašati: kdo bo  
zmagal, Taaffe ali Schmerling? In kriza se je  
tako daleč pojstrila, da se mora vlada odlo-  
čiti, kolikor tudi je omahljiva. Ako Taaffe ne  
vrže Schmerlinga iz sedla, bo pa Schmerling  
njega! Kajti če gosposka zbornica zavrne vse

postavbe, ki jih zbornica poslancev sklene, po-  
tem je vsako ustavno življenje nemogoče in  
vlada mora odstopiti. Že zdaj si centralisti v  
pest smejejo, ker vedó, da bo gosposka zbor-  
nica zavrgla Zeithamerjev predlog ter tako  
zabranila utrjenje sedajne večine, da bo za-  
vrgla tudi postavbo o gruntnem davku, sploh  
vse, kar bi centralistom na škodo bilo. Te  
igre pa se bodo česki poslanci kmalo nave-  
ličali, odrekli bodo Taaffeju svojo podporo,  
tako da bo prisiljen, ali odstopiti, ali pa bolj  
odločno postopati in gosposko zbornico ukro-  
titi. Dve leti se je bal vsacega odločnega ko-  
raka, zdaj ga pa okolnosti silijo, da ga mora  
storiti.

Zato pozdravljamo ta novi položaj, ker  
se mora zdaj pokazati, pri čem da smo; kot  
prijatelji jasnih razmer vidimo rajši nevihto,  
ker se po njej kmalo zvedri, nego dolgočasno  
jesensko meglo, ki po celi teden sonce za-  
kriva.

## Kje je strahovanje?

Zadnji „Wochenblatt“ trdi, da so narod-  
njaki pri mestnih in pri trgovinskih volitvah  
zmagali le s strahovanjem. V čem pa obstoji  
strahovanje narodnjakov? Samo v tem, da  
oni pravijo, da je neumno, rediti gada na  
svojih prsih in podpirati take kupčevalce, ki  
naš narod sovražijo in ga zatirati pomagajo.  
Ali je to kako strahovanje? Ali ni mar vsa-  
kemu prosto, da si kupi svoje potrebščine,

## Matičine knjige za leto 1880.

I.

(Dalje in konec.)

Kaj pa v tiskarnah? Kakošne so knjige?  
O šolskih knjigah se ne more reči niti, da so  
dobro niti, da so slabo tiskane, vsaj kolikor  
so meni znane. Naletel sem pa tudi na ne-  
katere, v kojih se nahaja tisek vsakovrstne  
črnote in razločnosti, tu je lep, prijeten, tam  
pa razmazan, bled, da te kar nekak mrz  
spreleti. C. Geroldovega tiska ne morem hva-  
liti, bolji je Hölderjeve zaloge tisek; lične  
dobro tiskane in vrhu tega cene izdave klasi-  
kov latinskih in grških širi B. G. Teubner v  
Lipskem. Zraven šolskih knjig pa bero dijaki  
tudi druge in prav mnogokrat srkajo iz teh  
ne samo strup za duha, ampak tudi telesno  
bolezen posebno na obeh. Načelo današnjih  
knjigoteržencev je večidel: „billig wolfeil“, zato  
pa tudi: „schlecht“, kar si moraš pri onih  
besedah vedno pristaviti, da jih prav sodiš.  
Tisek je navadno tako slab, kakor svinčnikova  
pisava, (kajti tiskarska črnina se ne dobi za-  
stoj), tako nemarno izdelan, da se jasno vidi,  
s kako površnostjo je tiskar tiskal. Dijak si  
take cene knjige nabavi, čita večidel zvečer  
pri slabej, rudečej petrolejeveji luči, kri mu  
sili v glavo, v oči, kjer sedi zelo pripogajen,  
ako ne čita še v postelji, in nasledek mora

biti kratko- in slabovidnost. Samo en izgle-  
d. Vsakdo ve, kako razširjena je Reclamova „Uni-  
versal-Bibliothek“; gotovo najbolj pa med di-  
jaki srednjih šol. V tej zbirki vsakovrstnih  
knjig — največ klasikov novejših — se dobi  
marsikaka, ki je prav pošteno tiskana; vendar  
je velika večina taka, da bi jo moral vsak  
očesni zdravnik, pa tudi vsak dobrohoteči pri-  
jatelj dijakov zabranjevati. Zato opozorujem  
na to vse one, ki lahko kaj storé. Časopisov  
mi skoro ni treba omenjati, tiskarji dobro  
vedo, kako se dela hitro in ceno.

Naši slovenski tiskarji skrbijo večidel za  
dober in čeden tisek. Zdi se mi pa, da ho-  
čejo nekteri tu pa tam posnemati tujce. Zares  
lično in očem prijetno je tiskal ranjki J. Blaznik.  
O sedanjem tisku te tiskarne ne morem tega  
reči. Še precej dobro je tiskan „Slovenec“,  
slabše navadno „Novice“ in še slabše „Da-  
nica“. Matične knjige, ki se tiskajo v tej  
tiskarni, imajo sicer precej velike črke, ali te  
so na nekterih mestih krepko črne, na več  
drugih pa preveč blede. Kedor se hoče o tem  
prepričati, naj le vzame v roko Kopitarjevo  
spomenico, zunanja oprava iztisa, ki ga imam  
pred seboj, se mi nikakor ne zdi prijetna.\*)

\*) Ravno o Kopitarjevi spomenici in o Le-  
topisu so strokovnjaki pripoznali, da je unanja  
oprava dobro in okusno izvršena. — Stavce.

Tudi tiskarna družbe sv. Moharja se v tem  
časih pregreši. V knjigah, ki se tako mnogo  
bero, mislim, da tisek ni zadnja reč. Tisek  
nekterih knjig je pa zato slab, ker denejo tis-  
karji premalo črnine na črke, in se je tedaj  
papir ne more tako napiti, kakor se je napije  
iz mehkega peresa. Pregledal sem več tiskov  
z drobnogledom in videl da so črke bledega  
tiska komaj na pol pokrite s črnino, druga  
polovica je bela ali k večjemu siva. Črna tisk  
ne kaže med črnimi deli belih lis, ampak je  
popolnoma pokrit z barvo. Tedaj ne bodite  
preveč varčni, tiskarji s črnino, in ne kvarite  
nam oči. Raje bomo kupili dražje knjige,  
samo da so tiskane dobro. — Toliko, da se  
dopolni ono, kar nas uči g. pisatelj na st. 60.

Nikdo, ki hoče kupiti ali rabiti očala,  
naj bi ne prezrl pisateljevih podukov in opo-  
minov zastran uočnic. Kratko pa dobro so  
obravnavani drobno in daljnogledi, obširno in  
temeljito naslednja fiziologijška prašanja, ki  
so že zgoraj v pregledu navedena. O barvnej  
slepoti je preje preveč nego premalo povedano.  
V odstavku o prevarah oči je znal g. pisatelj  
mnogo zanimivega na majhnem prostoru zbrati  
in z dobrimi podobami razjasniti. Škoda, da  
ni tudi „pristavek“ tako jasen, kakor bi  
želeli bilo srednješolcem.

V terminologiji se je držal g. pisatelj  
skoro vseskozi Cigaletove knjige, katere sedaj



kjer mu drago? Kdo pa je s strahovanjem začel? Ali nas ni ustavoverna stranka ves čas svojega vladanja strahovala? Ko so predstavili osem poštnih in telegrafskih uradnikov, ko so predstavili dr. Bučarja v Kočevje, ko so predstavljali slovenske profesorje, ali mar to ni bilo strahovanje? Ko so poštarju pri sv. Roku službo vzeli, ko so poštarju v Kamniku isto grozili, ko so mučili še mnogo drugih od vlade odvisnih ljudi, ali to ni nobeno strahovanje? Ali ni to največje strahovanje slovenskega naroda, da se mu usiluje tuj jezik v šole in uradnije, da se mu odreka pravica do ravnopravnosti?

Ko bi se na Laškem, na Francozkem, na Madjarskem, na Angležkem, ali kjer si bodi, naredila taka stranka, kakor je naša nemškutarska, ki bi zahtevala, da se mora deželni, narodni (laški, francozki, ali madjarski) jezik uničiti in ob veljavo dati, da se morajo otroci podučevati v tujem jeziku, da se mora po uradnijah pisati tuj, ljudstvu nerazumljiv jezik, — kaj bi v teh deželah s tako stranko naredili?

Kako krotki pa so Slovenci nasproti takim nemčurjem! Dolgo časa so bili te baže ljudje, ki so zaničevali deželo in njen rod, ki so zaničevali domačinski, deželni jezik, ter rajši tujcu kos belega kruha privoščili v tej deželi, nego domačinu, dolgo časa so bili ti ljudje na konji in so še domačine, Slovence strahovali. Narodno časopisje je zdramilo narod, da se je zavedel in da si, vsaj na Kranjskem, ne pusti več po glavi hoditi. Od pravega strahovanja pa smo še zelo oddaljeni. Nemcu in nemškutarju se tukaj noben las ne skrivi. Vse, kar smo tem ljudem kudega storili, je to, da so jim nekteri bolj ponosni in dosledni narodnjaki zagrozili, da ne bodo pri njih več kupovali; ali bo pa prišlo res do tega, je še vprašanje. Ko bi si pa mi res naprej vzeli, nič kupovati pri nemškutarskih trgovcih, kdo nam zamore to zabraniti? Kdo nas zamore siliti, da moramo podpirati ljudi, ki pri vsaki priložnosti kažejo svoje zaničevanje do nas in našega jezika, samo naš krajcer še vzamejo?

Ali mar nemškutarji drugače delajo? Oni so že davno vpeljali, kar nam podtikajo, oni

že davno večinom le svoje ljudi podpirajo. V Bambergovi tiskarni jemljejo najrajši Pruse, in če sim ter tje kakemu Slovincu zaslužek dajo, se mora ta precej umakniti, če se kak nov Prus za delo oglasi. Hranilnica je rajši Dunajčanom zaslužek dala, ko je reklo zidala, samo da ni bilo treba domačinov klicati, ki bi bili vse ceneje in morda tudi bolje naredili. Stavbena družba je od nekdanj domačine strahovala in še le pred kratkim je narodnemu peku zaslužek vzela in, če je res kakor čujemo, so zaradi volitev, celó tudi svojega zdravnika gosp. dr. J. odstranili. Takih izglede bi se lahko še dosti povedalo, in potem bi se pokazalo, da nemškutarji res naše obrtnike strahujejo, narodnjaki pa le pravijo, da bodo nemškutarje strahovali in jim zaslužek vzeli, v resnici pa tega do zdaj še niso storili, ali vsaj le v mali meri.

Če toraj „Wochenblatt“ trdi, da nemškutarji do zdaj še niso delali pritiska v tem smislu, moramo pač reči, da se laže. Če isti list nadalje trdi, da bi nemškutarji lahko zmagali, če bi enako brezobzirno postopali, kakor Slovenci, se mora pač vsak smejeti; kajti kdaj so Slovenci še tako brezobzirno in protipostavno postopali, ko nasprotniki pri zadnjih volitvah v deželni zbor? „Wochenblatt“ se zopet enkrat sklicuje na iteligenco in kapital svoje stranke, ter si obeta, da bosta ta dva faktorja že še pripomogla k zmagi, kedar se razmere spremenó. To pa je ravno, kar zbuja gnjev in srd slovenskega naroda, da hočejo nemškutarji tisti denar, ki ga je slovenska para vkup nanosila, porabiti v zatiranje slovenske narodnosti. Kdo je v hranilnico toliko milijonov nanosil, če ne slovenske kuharice? Od kod imajo nemškutarski trgovci svoj denar, če ne od slovenskih kmetov? Če nam toraj „Wochenblatt“ že naprej zagrozi, da se bo nemškutarski kapital porabil v pritiskanje slovenske narodnosti, ali nemamo potem prav, če slovenskemu ljudstvu svetujemo, naj nikar ne nosi svojih krajcarjev nemškutarskim trgovcem in obrtnikom? V istini bili bi mi največi bedaki, ko bi pustili naše pošteno domoljubne obrtnike in trgovce od revščine konec vzeti, pa bi denar nosili nemšku-

tarjem, da bi se nam prav posmehovali in še bolj mogočno prezirali vse, kar je slovenskega! Naši ljudje naj vedó, da se nemškutarji nikakor ne mislijo še podati, ampak oni čakajo le željno, kdaj pride nova nemškutarska vlada, potem nas hočejo še le s škorpionji tepsti, do zdaj so nas samo s šibami. Zato ni treba še orožja na stran položiti, ampak boj mora trpeti tako dolgo naprej, da se bozmagalo. Ne smemo misliti, da je kupčijska zbornica za nas že za vse čase pridobljena; v trgovinskem odseku smo z malo večino zmagali, ko nam je bila vendar vlada ugodna; ako se pa vlada spremeni, kdo nam je še porok za zmago? Volitve so pokazale, da je še zmirom veliko število trgovcev v deželi, ki so naši narodnosti sovražni: ti bogati trgovci, ki so se naših krajcarjev nalezli, so jedro in glavna moč nemškutarije na Kranjskem; pred temi moramo še zmirom oprezni biti in najbolje bode, da se ne podamo z njimi v nobeno kupčijo, da ne bodo več toliko trkali ob svojo mošnjo, da se „Wochenblatt“ ne bo toliko bahal z nemškutarskim kapitalom. To ni nobeno strahovanje, ampak to je taktika, ki nam jo zdrava pamet narekuje! „Svoji k svojim“. Sicer pa tudi s tem člankom nečemo nobenega strahovati, nikogar v svoji prosti volji omejiti. Kdor ravno hoče svoje denarce rajše k nasprotnikom, kakor k narodnjakom nositi, naj jih pa nosi; le naj se nikdo ne sili, da bi to odobraval ali še celo hvalil.

## Politični pregled.

V Ljubljani 23. maja.

Avstrijske dežele.

**Ustavoverci** so začeli poskušati, kar jim je nedavno „N. fr. Presse“ svetovala, zapustili so namreč državno zbornico, ko je prišel na vrsto Hohenwartov predlog, naj se preišče, če ni državno sodišče poseglo v pravice državnega zbora, kosi je usodilo odločevati gledé volitev v gorenji Avstriji. Herbst je namreč rekel, da je ta predlog toliko ko prelom ustave, ker ima ima državno sodišče po ustavi pravico, da samo določuje, kaj spada v njegovo kom-

skoro ne moremo dovolj ceniti, a cenili jo bodo nasledniki naši. Naj nevedem nekoliko izrazov: samosvetljiv (samosijajen) = selbstleuchtend, Tušek v Schödl. str. 132 ima samosvetel; svetlobni žarek = Lichtstrahl, Tušek nekako čudno; svetlob. trak; premočrten (Cig.) = geradlinig, Tušek: ravnočrten; razmah = Schwingungsweite; prekapati = destilliren (Cig.) = bolje nego odkapati (Erjavec); središče krivine = Krümmungsmittelpunkt (Žnid.) = centrirt, Cig. ima: zavrediti, srediti, bolje bi bilo: usrediti; zanemit (Cig. Žn.) = reci prok; leža (Cig. Žn.) = Lage; vodik, kisik (Cig. Žn.) bolje od dosedanjega vodenec, kislec; poljsko kukalo (Žn.) = Feldstecher, Cig. ima dvozor, bolje bi pač bilo: vojaško kukalo. Dovoljujem si tudi nekaj opazek: Namestu: molekil bi se bolje rabilo: molékula; nam. eter, eterja bolje in krajše eter, etra (prim. baker, sveder leger); besede zrak bi se ne bilo treba tako ogibati; st. 25 v. 14 nam. pod. 24, naj stoji pod. 23; besede touleta ne kaže rabiti, skujmo si svojo, ali pa pišmo toilette! str. 29 pod. 28 spodaj manjka L; matematični izrazi kakor črke naj serabijo v možkem spolu (str. 31 spodaj); nam. pod ostrim kotom, morebiti bolje: z ostrim kotom;

odstoj = Abstand preveč po nemško; str. 69 spod. v. 5 je vijkom m. vijakom; oči upreti, ne: vpreti; naj se piše: irradijacija m. iradijacija; tek občutkov preveč po nemško; namreč Galilai naj se piše z Labi: Galilei. — G. pisatelj rad rabi dajavnik mesto rodivnika, kar je vse hvale vredno, ali primeri se včasih da je stavek radi tega nerazumljiv, vsaj nekako neukreten, n. pr. str. 5: „na površini pomišljeni obli“; (str. 8, 2.) „na nasprotni strani navpičnici“. Zakaj ne bi se poprijeli pisatelj v dajavniku adjekt. končnice ej, posebno ako že pišejo tej, jej, kakor gosp. Žnidaršič. Da ne kaže rabiti v žen. dvoj. glasov končnice ti, se vidi iz nekterih slaboglaselih se stavkov, n. pr. str. 73 je boljše vzeti dve ravno vzbokli leči, kateri sti obrtni z ravnimi ploskvami proti predmetnici; str. 76, v. 3. — V celem spisu nam prijetno zveni lep jezik, in mora se reči, da ga ima g. pisatelj, kakor pravimo, v svojej oblasti. Vidi se pa iz tega kakor iz drugih slovenskih znanstvenih spisov, da bode po znanstvu glagol zgubival svojo moč in jel šopiriti se samostavniki. Izogniti se temu ne moremo, znanstvo zahteva kratke izraze, in zaznamuje pojme s samostavniki. Pa vendar bi ne bilo napačno tam pa tam po glagolsko jo zasukati, kjer je ravno mogoče, n. pr. nam. „po prehodu skozi

lečo, po izstopu iz leče, v svrhu preobrata“ itd. reklo bi se: prehodivši lečo, izstopivši iz leče, da se preobrne.

G. pisatelj je s tem svojim delom vzbudil v vsakem bralec veselje nado, da bode on naše slovstvo še dalje bogatil se spisi prirodznanskimi, da bode, tako sčasoma tudi nam Slovincem kaj pokazati iz prirodoepisnih nauk. S knjižico „oko in vid“ se je pokazal sposobnega in marljivega. Zato hvalo slov. Matici za izdanje tega dela! Da bi le oni možje, katerim je to možno, skrbeli, da se knjiga med dijaki razširi!

**2. Vpliv vpijanljivih pijač na posamni človeški organizem in na človeško društvo v obče.** Spisal dr. M. Samec.

To je naslov druge knjige, o kateri sem se namenil govoriti, a bolj kratko, nego o prejšnji. Namen tej knjižici je kazati na tisti grozni studenec, iz katerega izvira čedalje več in danes prav veliko onih nadlog, ki nesrečnega delajo posameznega človeka, da tudi cele rodovine in dežele.... Matica naša je mislila, da pravo stori, ako na svitlo dá knjižico, ki ne vpije ne razsaja nad pijanci, ampak na poti znanstvenega pouka hoče kazati brezumno v katero človeka pahne obilno uživanje vpijanljivih pijač.... Naj bi ta knjiga našla prijazen vzprijem v vseh tistih krajih, ki morejo



petenco in kaj ne, kompetenca državnega sodišča se toraj ne bi smela pretresati. Na to so Herbst in tovarši zapustili dvorano. Naši se pa za to niso zmenili in so naprej zborovali. Hohenwart je dobro zavrnil Herbst in rekel, da se vsa ustava neha, če sme državno sodišče segati v pravice državnega zbora. Dodaj je vedno državni zbor sodil o volitvah; kako si samore državno sodišče vzeti prostost da sodi o rečeh, ki spadajo pod državni zbor? Danes jemljejo zboru to pravico, jutri lahko zopet drugo, tako da postane teh 12 sodnikov absolutna oblast v državi, pred katero se mora državni zbor sam tresti. Na ta način se ves parlamentarizem neha! Čudno bi bilo, ko bi se državni zbor ne smel razgovarjati o svojih pravicah, in drugega Hohenwartov predlog ne namerava. Kako zamore Herbst v tem videti prelom ustave? Velike prej je to prelom ustave to, kar liberalci delajo, ker hočejo pravice državnega zbora izdati državnim sodnikom!

Nemško-liberalni listi se veselijo, da so njih poslanci tako odločni bili, ter zbornico popustili. Oni namreč mislijo, da brez ustavovernih ali, kakor se sami zdaj imenujejo, brez „nemških“ poslancev ne bo mogoče vladati, ter da se bo morala vlada njim nazaj izročiti, češ, ako se brez Čehov ni moglo zborovati, toliko menj bo to mogoče brez Nemcev. Oni pa ne pomislijo, da brez ustavovercev je še dosti drugih nemških poslancev, ki so ravno tako zastopniki nemškega naroda, kakor liberalci. Pasivna opozicija ustavovercev toraj ne bo izhajala iz celega naroda nemškega, ampak le od ene stranke. Zna se pa ustavovercem še kaj drugega zgoditi. Ako res gredo, sklepali bodo naši lahko z dvetretjinsko večino, kar bodo hoteli; prvo, za kar bodo skrbeli, bo pa prememba volilnega reda; in če volilno pravico na široko podlago postavijo, bomo videli, koliko poslancev bodo potem liberalci še dobili! Tudi ustavoverci so brez Čehov volilni red spreminjali in ga ustrojili po svojem okusu; vendar jim vsa umetnost nič ni pomagala, prišli so v manjšino. Ako bi pa naši po svoje spremenili volilni red, potem ustavovercem nikdar ne bo mogoče, pridobiti si večino. „Politik“

je nedavno ustavoverce tolažila, naj nikar ne obupajo, češ, da bodo v nekterih letih zopet večino dobili, ker se v vstavnem življenju večina vedno spreminja. To bi bila pa slaba tolažba za nas, ko bi kedaj še na vrhunec prišla stranka, ki hoče zatirati pravice narodov. Kar „Politik“ pravi, velja le o političnih strankah, pri nas imamo pa cele narodne stranke, in te se bodo tako dolgo združevale zoper ustavoverni stranko, dokler ta svojega programa popoln ne spremeni, dokler ne prizna ravnopravnosti narodov. Ustavoverci se toraj motijo, ako mislijo, da bodo državi s kljubovanjem svoj program usilili. Če zatiranje narodov zopet na dnevni red pride, se bodo ti narodi še veliko bolj odločno branili, nego jih zamore ustavoverna stranka napasti, in zmaga bo zopet na naši strani. Da se položaj sčisti in da se boj do skrajnega dožene, naj torsaj ustavoverci le gredo, naj le zapustijo zbornico, mi pa naše narodne zastave zapustili ne bomo!

Sicer pa stvar ni še tako daleč dozorela, ustavoverci so precej drugi dan zopet v zbornico prišli. Tudi jih je mnogo nemških glasov, ki pasivne politike ne odobravajo. Ustavoverci pa sami vedo, da bi mnogo sedežev zgubili, ko bi pričeli pasivno politiko in ko bi se vsako leto nove volitve razpisavale, kakor na Českem ob času pasivne politike.

#### Vnanje države.

O laški vladi pripovedujejo, da je ponujala svojo zvezo Nemčiji in Avstriji, ter na ta način hotela pridobiti zaslombo zoper Francoze, ki so jej tako lepo pred nosom Tunis vzeli. Bismark je pa tako zvezo odločno odbil, ravno tako menda Avstrija. Tuniskemu vladarju so Lahi korožjo dajali, ko je bilo treba pomagati, so se pa poskrili in lepo tiho molčeli. Se ve da, s Francozom se ni tako lahko vojskovati, kakor s papežem, kterege so brez težave oropali, pa bodo morda še kedaj nazaj dali, kar so mu vzeli.

Iz Rusije se poroča še vedno o novih ustajah zoper jude. Vsa južna Rusija je po konci. Ljudstvo je tako razkačeno, da se celo vojakov nič ne boji, in da jude preganja, če ravno hočejo vojaki to zabranjevati. Nihče ne

vé, kakšen konec bo to vzelo. Ljudje so judov enkrat siti, in težko, da bi se ti mogli še kdaj povrniti v kraje, kjer so bili do zdaj naseljeni. Za Rusijo to ni nobena škoda, pa veliko vprašanje je: kam s tistimi judi, ki bodo čez ruske meje pribežali? Na Dunaji so judje že začeli zanje pobirati. V Galiciji je že vse polno beguncev. Nihče ne more živ v zemljo, krščanka ljubezen se mora skazovati tudi judu; vendar nas strah obhaja, če pomislimo, kaj bo iz nas, če dobimo morda en cel milijon ruskih judov v našo državo? Ljudi, ki nečejo delati ampak le od kupčije živeti, imamo pri nas že tako dovolj, kam bomo s temi pribeglimi judi? V istini, ta Abrahamov rod postal je prava šiba za Evropo!

#### Izvirni dopisi.

**Z Dunaja, 22. maja.** Državni zbor je v četrtek rešil državni proračun in finančno postavbo. Levičarji niso več dosti govorili, samo jud Neuwirth je še razkladal svojo morda. Zato pa je bila tudi seja kmalo po poludne sklenjena. Ker so tudi od levičarjev nekteri glasovali za finančno postavbo, nekteri pa se b. l. umaknili, bil je proračun v četrtek v drugem in v petek v tretjem branji sprejet z veliko večino.

V petek je prišel po finančni postavi na vrsto Hohenwartov predlog, naj poseben odsek preiskuje, je li državna sodnija imela prav, ko je izrekla svojo razsodbo glede volitve gorjenje avstrijskih velikih posestnikov. Liberalce je ta predlog tako zbolel, da so zbežali iz zbornice! Dr. Herbst je namreč najprej izrekel, da bi se prelomila vstava, ako bi obveljali razlogi navedeni v predlogu grofa Hohenwarta, ker je državna sodnija po vstavi osnovana in pravice njene določene, da se toraj on in njegovi tovariši ne morejo vdeleževati tega posvetovanja. Vdrli so jo toraj z velikim vriškom iz zbornice ter so se podali za kratek čas na Kahlenberg, kjer je bilo gotovo prijetniši kakor v zbornici, kjer je sopara in vročina že skoraj nestrpeljiva. Pa že precej včeraj so zopet prišli nazaj in so se vdeležili raz-

z dobrim vzgledom, poučevanjem in kakor koli naše ljudstvo odvrčati od kuge pijančevanja. S temi besedami označuje sam gosp. pisatelj namen, vsebino in čitatelje svoje knjižice, (predg. str. 3, 4.) Tvarino svojo je tako le obravnaval: I. Kaj vse služi raznim narodom za omamljenje ali vpijanjenje (str. 5—6). — II. Na milijone se šteje ljudi, ki nimajo vpijanljivih pijač (str. 6—7). Naj bi pač dali dopovedati si kaj po tem odstavku tisti, ki menijo, da brez pijač se ne dá živeti! III. Razširjanje vpijanljivih pijač po sveti (str. 8—15). To poglavje je posebno zanimivo; ostudno se nam mora zdeti počenjanje angleške vlade, ki je iz dobičkarije širila in vsiljevala pogubne pijače. Da g. pisatelj ni pozabil tudi o zmer-nih Nemcih kaj povedati, se samo ob sebi razume. IV. Alkohol ali vinski cvet in človeški organizem (str. 15—18) odstavek, vreden, da bi se globoko vtisnil v spomin vsakteremu. Kot zdravnik g. pisatelj gotovo ni pisal po domišljiji. V. Nesreče zaradi pijanosti (str. 18, 19). VI. Vpliv pijančljivosti na zarod ali naraščaj (str. 19, 20). VII. Pijančljivost in pomirjanje (str. 20, 21). VIII. Pijančljivost in dolgost življenja (str. 22, 23). IX. Pijančljivost in samomorstvo (str. 23, 24). X. Pijančljivost in pijanska blaznost (delirium tremens) (str. 24, 25). XI. Pijančljivost izvor hudodelstev

(str. 25, 26). XII. Pijančljivost in siromaščina (str. 26—29). — Dodatek govori o poskusih in pomočkih ustaviti pijančevanje (str. 30—42) in sicer: v XIII. poglavju o razmeri držav in žganja; v XIV. se isto nadaljuje; v XV. o času pijančevanja; XVI. o krčmarjih; XVII. o državi proti pijancem; XVIII. kaznih pijancev sploh; XIX. o nekterih drugih pomočkih zoper pijančevanje; XX. o vzgoji ljudstva kot pomočku proti pijančevanju.

Kakor prva knjižica, ki smo jo pregledali, je tudi ta sicer majhna po obsegu (42 str.) a bogata po vsebini. Vse trditve podpira g. pisatelj s znanstvenimi razlogi, ktere mu je podajala statistika. Zato ni to delo samo moralno opominjevanje, ampak jasen, miren pogled v dotične izkušnje.

Bolje bi bil g. pisatelj kar naravnost v dva dela razdelil knjižico, da ne bi nas nekako motil precej dolgi dodatek. Zarad tega je dodatek manj razviden in v svoji izdelavi slabši, nego prvi del. Nadpisi nad posameznimi poglavji bi tudi v dodatku ne bili odveč. Jezik je vseskozi dostojen, pisava kolikor mogoče lahka. Nemškega duha se skoro ne moremo otresti v enakih spisih, vsaj sedaj ne; upajmo, da se nam sčasoma i to posreči.

Da je ta knjiga prevažna, da je času primerna, da vstreza sedanjim potrebam, o tem

ni treba nikogar prepričavati. Koliko vspeha pa bode imela? Kolikor se bode razširila in čitala, kolikor se bode poslušal opomin g. pisateljev v zadnjem odstavku str. 41. Res poduka je treba; toda, ako država s primernimi postavami ne bode zabranjevala zla, bode tudi poduk le malo pomagal. Saj navadno vemo, kaj je prav, kaj ne, — ali pa tudi vselej pravo storimo? Vzajemno delovanje cerkve in države, poduk, zgled in sila, vse to skupno utegne pomagati.

G. pisatelj sam je knjigo namenil srednje omikanim krogom, in je tudi knjiga tem krogom primerna pisana. Tedaj se ne bode razširila „med ljudstvom“, kakor misli Sl. matice odbor. Sicer pa tudi cena ni ravno prenizka, ako gledamo na obseg.

Želeti bi bilo, da bi pri takih majhnih knjigah odbor skrbel za manjšo obliko, ki bi bila tudi ročnejša; tako velikega formata se nedeljski bralci skoro ustrašijo.

Priznati moramo: Slovenska matica izdaja res dobre knjige, pa tudi pristaviti: Premalo, ali pa premajhne. Da bode bolje, treba več pisateljev, pa tudi — in to je poglavitno — več marljivih čitateljev, in — kar je najpoglavitnejše — plačevalteljev.

F. Svetil.



prave o gališki poprečni železnici, ki je bila po nasvetu železničnega odseka sprejeta. Včeraj je vlada predložila tudi postavo, da sme po dosednji meri davke pobirati tudi meseca junija, ker je nemogoče, da bi gospodska zbornica proračun rešila do konca tega meseca. Po nasvetu grofa Hohenwarta se je ta predlog izročil budgetnemu odseku ter se je ob enem sklenilo, da naj v prihodnji seji o njem ustmeno poroča. Te dni se je razun tega še sprejela postava, ki določuje polajševanja in podporo vojaških družin, ako so očetje poklicani na vojsko, pa postava, ki vravnava plače učiteljev na srednjih šolah ter določuje, da se imajo učiteljem v pokojnino šteti tudi leta, ko so podučevali kot suplenti.

Važna predloga, ki prideta te dni v obravnavo, je šolski predlog Lienbacher, pa postava o praškem vseučilišču. Liberalci bi šolski predlog radi porabili, da bi napravili neslogo in razdor med desnico. Zato Čebe in Poljake hujskajo, da naj za ta predlog ne glasujejo, ker dobro vedo, da bi morali nemški konservativni poslanci izstopiti iz Hohenwartovega kluba in se ločiti od avtonomistične večine, ako z njeno pomočjo še tega ne bi mogli doseči, da bi se dolžnost v šolo hoditi znižala od 8 na 6 let. Šolsko vprašanje ima toraj velik političen pomen za obstanek desnice, zato sta Hohenwartov in češki klub sklenila glasovati za tirjate konservativnih Nemcev, samo Poljaki so nekoliko nezanesljivi; zdaj ko so dobili svojo poprečno železnico, jim ni več veliko mar, kaj se bo še obravnavalo, in 9 izmed njih se je neki že včeraj odpeljalo domu. To je med drugima kluboma zbudilo veliko nevoljo, in ako bi s šolskim predlogom propadli, bi bili samo Poljaki krivi razrušenja sedanje večje državnega zbora. Vlada je bila predlogu Lienbacherjevemu pritrčila, vendar je pa v odseku dvorni svetovalec Hermann o njem v sredo tako govoril, kakor da bi vlada z njim ne bila zadovoljna. Levičarji so bili že v sredo potegnili iz šolskega odseka in se niso hotli vdeleževati obravnave. Pa v četrtek so bili zopet prišli in so naznanili, da boče manjšina zbornici staviti poseben predlog, menda nespremenjeno postavo sklenjeno o tej zadevi od gospodske zbornice. Ker je Lienbacher od vlade zahteval odločnega odgovora in se je vladi tudi naznanilo, da bi je konservativni nemški poslanci več ne mogli podpirati in bi morali zoper njo glasovati, ako jim še te mrvice ne privoli, prišla sta bila v četrtek k seji šolskega odseka minister Ziemialkowski namesto barona Konrada, ki je nekoliko zbolel, pa sekcijski načelnik Pozzi. Zadnji je v imenu vlade odločno izrekel, da ona Lienbacherjev predlog sprejme in le to želi, naj se naredi razloček med šolami v mestih in na deželi. Otrokom na doželi se bode moralo po zahtevi starišev, ako so 6 let v šolo hodili, dovoliti, da izstopijo iz šole, otrokom v mestih pa se ne bode moralo ampak le smelo to tudi dovoliti pod enakimi pogoji. Nasvet pride v zbornici jutri v obravnavo in radovedni pričakujemo njenega izida. Ker se zborovanje zdaj urno vrši smemo pač upati, da se bode zbor soboto pred binkoštni sklenil in se poslanci razidejo domu.

**Lašiče**, 22. maja. Ker v „Slovincu“ do zljaj ni bilo nobenega naznanila, naj omenim jaz žalostno prigodbo v Dobrepoljah. Pretekli teden pride k gosp. fajmoštru Dobrepoljskemu ptuj ne preslabo oblečen človek srednje starosti s pretvezo, da mu je pismo prinesel ter mu podá košček popirja, na katerem so bile besede: častiti gospod! že davno sem

nameraval priti k vam po denarje. Ko se na to fajmošter začudi: „kake denarje?“ nastavi lopof na prsi gospodu nož — in hoče imeti hitro denarje. Fajmošter zavpije; k sreči je bila blizo kuharica, ki začne klicati hlapce (le zaradi strahu, ker bil ni noben hlapec ta čas doma) ropar se zboji in zgine — nihče ne vé kam. Starega gosp. očeta je dogodba grozno pretresla, kakor si lahko mislimo. Žalostni časi!

**Cerkije**, 16. maja. Pričakoval sem, da bode spretniše pero, nego je moje, objavilo svečanosti vredjene pri nas o veseli dogodbi poroke ljubljene nam cesarjeviča Rudolfa s kraljičino Stefanijo belgijsko. Ker tega dozdam nisem čital, naj te vrstice spridučejo, da mi Cerkijanci nismo kaki zaspanci, ampak, da pozorno opravljamo vse važne dogodbe ljube Avstrije.

Že v ponedelek 9. maja o poludnevu vihrala je velikanska narodna zastava iz cerkvenega stolpa, a malih slovenskih in cesarskih bilo je na raznih poslopjih brez števila. Ob 2 šla je šolska mladina v Stermol, posestvo g. E. Urbančiča, spremljana od gg: učiteljev, duhovščine in drugih prijateljev mladine; pogostovana je bila s kruhom, vinom in mesom, primerno razložil se ji je pomen te slavnosti. Prav gladko so deklamovali dečki in deklice, v občno zadovoljnost so prepevali razne pesmi ter se zabavali do 6. ure na večer. Pred odhodom iz Stermola se je v ginjivi besedi zahvaljeval učitelj iz Zaloga g. J. Strojman vsim dobrotnikom šolske mladine, ki je bila potem razpuščena, da se podá na dom. Ob 8. uri na večer po „Ave Mariji“ zagrmel je prvi pok velikega možnarja in ob enem pričela se je razsvitljava. Na stotine lučic je migljalo, tako, da je bila vas kakor v ognji, ljudje so se sprehajali, občudovali raznobarvene lampijone, umno izdelane transparente sosebno na oknji g. podučitelja J. Bregarja. Na hribih pa in zvonaj vasi zažgali so kresove, izmed katerih se je odlikoval kres g. župana zavolj raketov tam vžiganih. Okoli 9. ure zbralo se jih je mnogo k večernem banketu v dvorani g. župana A. Vavkua, ki je bila tej slavnosti primerno okinčana. Prvo napitnico izrekel je g. župnik carskemu ženinu in kraljevi nevesti njegovi, bila je z veliko navdušenostjo sprejeta, močni strel možnarjev in živjoklici so jo spremljali. Potem vzdigne kupico g. župan in v daljšem jedernatem govoru napiva presvitlemu cesarju Francu Jožefu, napitnica bila je z enako navdušenostjo sprejeta, potem je napil g. zdravnik E. Globočnik vladi in nje zastopnikom; vrstile so se še druge napitnice, tako, da smo se pozno vnoči veselili in zadovoljni razšli. Spanja bilo je le malo, kajti zgodaj v jutru zopet so pokali možnarji, in lepo vbrano priterkovanje zvonov budilo je ljudi in jelo vabiti k slovesni službi božji, ktera je bila ob 5 z zahvalno pesnijo. Ljudstva bilo je zbranega, kakor o kakem večjem prazniku. Ob 8 bila je druga sv. maša, pri kateri je bila šolska mladina in vbogi, katerih nad 100 je bilo po sv. opraviču v farovži obdarovanih. Dobro nam bode v spominu ostal pomenljivi dan, marsikterega sem slišal reči: Tega ne bodem nikoli pozabil.

## Domače novice.

V Ljubljani, 24. maja.

(G. deželni predsednik Winkler) se je bil v sredo zvečer odpeljal na Dunaj in se je včeraj zopet povrnil v Ljubljano.

(Procesije.) Včeraj, danes in jutri proš ljudstvo v procesijah za blagoslov Božji, posebno za dobro letino. Bog nas usliši!

(O prazniku ss. Cirila in Metoda) 5. jul. se piše, da nekteri še niso podučeni, ktere vrste da bode. Pratika naša se je zmotila, kajti god slovenskih blagovestnikov ni zapovedan praznik, razun na Moravskem, kjer sta deželna zavetnika. Letos bo se vendar po več krajih na pr. po Hrvaškem dokaj slovesno obhajal. Tudi v naši škofiji se ima dotično papeževo pismo nedeljo poprej brati, ali po večkrat razlagovati. Prav bi bilo, da bi nastiti dan vršile se procesije za odpustke svetega leta, in bi se verniki vzlasti spodbujevali moliti za zedinjenje Slovanov razkolnikov v sv. katoliško cerkev. — V Rimu je vstanovljen poseben odbor, kteri bode sprejemal slovanske romarje. Železnica južna bode znižala voznino. S Českega stala bode do Rima in nazaj morda le kaci 62 gid., preračunil je „Čech“. Kedar se določi, pové se še na tanko.

(Odbor za Jurčičev spomenik) je nabral že 434 gid. Lepa svota v tem kratkem času. Na naše veliko veselje pridobivajo si Slovenci novo lepo lastnost, namreč požrtoválnost in dobrotljivost. To pričajo tudi vedno obilniški izkazi za dobrodelne namene.

(Zaslužena kazen.) Slišimo, da so usmiljene sestre pri novih svojih stavbah naročile podvzetniku Falecshiniju, da kleparja Stadlerja ne sme več porabiti za kleparske dela, ker se je bojda izrazil, da so Slovenci sami „fachini in vagabundi.“

## Telegram „Slovincu.“

Z Dunaja, 23. maja.

Šolski predlog Lienbacherjev je sprejet s 156 glasov proti 149. Suess je govoril tako strastno, da ga je predsednik grajal ter spraznil galerije, ki so mu ploskale. Fuchs je za tretje branje predlagal zvečerno sejo, levičarji pa so nagajali z ustnim glasovanjem, ki so ga navstevali šestkrat. Naposled obvelja Hohenwartov nasvet, da je prihodnja seja jutri. Seja je trajala 8 ur.

## Razne reči.

— Duhovske spremembe v ljub. škofije. G. Puc Alojzij gre v Dobrepolje, in g. Leopold Lotrič v Staro Loko za kaplana.

— Z Dunaja se nam piše, da je bil v nedeljo 22. m. slovesno vložen sklepni kamen krasne justične palače. Slovesnosti so se vdeležili cesar, ministri, dvorniki poslanci in mnogo drugih povabljenih gostov. Minister Prazak je cesarja pozdravil in jim potem predstavil mojstre in sploh nje, ki so imeli pri zidanji kaj opraviti. Poslopje je jako krasno, kakor nova poslopja na Dunaji sploh, in stane okoli 5 milijonov goldinarjev.

— Požar. V Spljetu v Dalmaciji je pogorelo veliko mestnogledišče. Škode je 300.000 gl. S trdom so še ubranili, da ogenj ni dalje segel po mestu.

— O češkem narodnem gledališču piše „Gazeta Varšavska“ tako: „Zdaj, ko se ima češko narodno gledališče v kratkem odpreti, je na času izreči, da se je uresničilo najsmelejše upanje češkega naroda o zadevi gledališča. Kajti nemško gledališče v Pragi se pred to stavbo popolnem skrije; sploh pa v celi Avstriji razun dvorne opere na Dunaji ni enakega Talijinega hrama, nego je to narodno češko poslopje. To velikansko gledališče mora navduševati tudi dramatične umetnike in pisatelje. Odpretje tega gledališča bo važen trenotek v zgodovini češkega naroda.“